

***RiskBenefit4EU* - Партньорство за подобряване на оценката на
съотношението риск/полза в рамките на ЕС, използвайки холистичен
ПОДХОД**

***RiskBenefit4EU –Partnering to strengthen Risk-Benefit Assessment within
the EU using a holistic approach***

RiskBenefit4EU е проект за трансфер на знания, финансиран от Европейския орган за безопасност на храните (ЕОБХ), за подобряване на оценката на съотношението риск/полза в рамките на Европейския съюз (ЕС), използвайки холистичен (цялостен) подход. При реализацията на този проект участва мултидисциплинарен екип от експерти от Португалия, Дания и Франция. Целта на проекта беше на ниво ЕС да се подобри оценката на съотношението риск/ползи (RBA) относно консумацията на храни, като разглежданите сфери са токсикологията, микробиологията и храненето. За целите на проекта е изпълнена програма за изграждане на капацитет, включваща три основни дейности: теоретично обучение, обхващащо концепциите на RBA; практическо обучение, в което тези концепции се прилагат към даден казус, използвайки познати методи и инструменти и научни мисии за осигуряване на специализирано обучение в специфични области на RBA. Разработената стратегия за RBA е приложена към казус, фокусиран върху RBA на консумацията на зърнени продукти от португалски малки деца. Чрез проекта *RiskBenefit4EU* се цели постигане на сътрудничество между експерти в различни дисциплини и подготвяне на нови екипи за извършване на RBA за храни.

Оценка на съотношението риск – полза при храните в ЕС

Хранителният режим на хората освен ползи, може да носи и потенциални рискове за здравето на потребителите. Следователно е важно да се вземат под внимание както ползите, така и рисковете, които могат да възникнат вследствие на храненето. Консумацията на един хранителен продукт или на един хранителен компонент може да води до едновременно възникване, както на благоприятни, така и на неблагоприятни последици за човешкото здраве. Оценката на цялостното въздействие на храните и начините на хранене е от интерес за компетентните власти, които разработват

политиките в областта на храните и храненето, предоставят съвети за потребителите и на бизнес-операторите и разработват нови хранителни продукти. Оценката на съотношението риск-полза (RBA), като сравнително нова дисциплина, възнамерява да оцени чрез структуриран подход ползите и рисковете, свързани с експозицията (или липсата на експозиция) на определена храна, хранителен компонент или диета и да ги интегрира в съпоставими мерки. През последните години бяха проведени редица европейски проекти в рамките на RBA за храните. Тези проекти включваха разработването на методи и рамки за тази оценка и доведоха до значителен напредък в областта на оценката на риска и ползите. Някои предизвикателства не само останаха, но се появиха и нови, като въвеждането на пълни интердисциплинарни подходи, разглеждащи хранителните, микробиологични и химични компоненти, както и използването на вероятностни подходи.

Проектът *RiskBenefit4EU*

RiskBenefit4EU е проект, финансиран в рамките на ЕОБХ, чиято цел е засилване на капацитета на ЕС да оценява и интегрира рисковете и ползите в областите на микробиологията, храненето и токсикологията, чрез разработване на хармонизирана рамка.

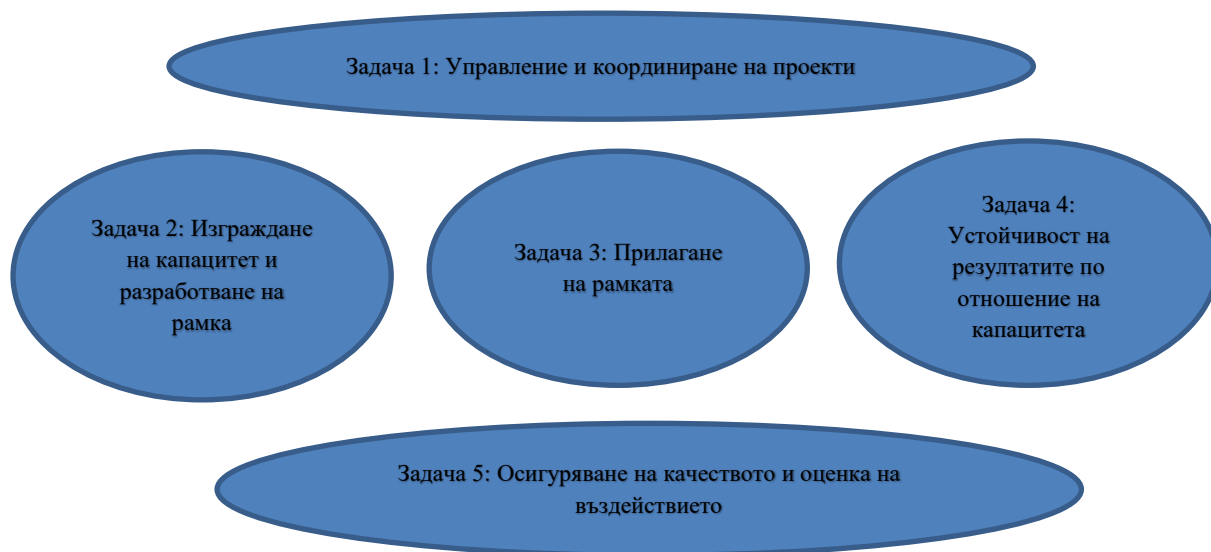
RiskBenefit4EU е проект за трансфер на знания, който интегрира мултидисциплинарен екип от Португалия, Дания и Франция.

Специфичните цели на проекта бяха 1) изграждане на капацитет сред партньорските организации, имащи отношение към RBA на храни; 2) разработване на инструменти за RBA, които могат да оценят общите ефекти, които храните, хранителните съставки и начините на хранене оказват върху здравето на хората; 3) разработване на хармонизирана рамка за RBA, приложими към данните, подавани от различни държави членки на ЕС; 4) валидиране на общата рамка чрез прилагането и към конкретен казус; и 5) разпространяване и популяризиране на хармонизираната рамка сред потенциалните потребители от ЕС.

Структура и задачи

RiskBenefit4EU включва три основни дейности: обучение (трансфер и обмен на знания); изследвания (разработване на рамка за изграждане на капацитет и нейното приложение към даден казус) и разпространение и популяризиране (чрез уебсайтове,

листовки, публикации и конференции). Тези дейности бяха организирани в пет различни задачи, обобщени на Фигура 1.

Фигура 1: RiskBenefit4EU - Основни дейности: тяхното въздействие и разпространение

Проектът *RiskBenefit4EU* насърчи тясно сътрудничество между различните институции, участващи в проекта. На национално ниво беше повишен капацитетът за научни изследвания и иновации на португалските институции в областта на оценката на риска, насърчавайки създаването на мрежа за сътрудничество за разработване на бъдещи проекти. На международно равнище беше разработена нова рамка за RBA относно храните и приложена към конкретен казус, в тясно сътрудничество между партньорските организации.

Изграждане на капацитет

Подходът за изграждане на капацитет беше разработен, за да отговори на следния въпрос: „Какви са компетенциите, които трябва да притежава екипа за ръководене на национален проект за RBA?“. Той включва две основни дейности: теоретично обучение и практическо обучение чрез прилагането на казус.

Изграждането на капацитет включва: 1) създаването на мултидисциплинарен екип, 2) хармонизиране на концепциите на RBA сред партньорските организации, 3) разработването на поэтапен подход и 4) обучения по ключовите стъпки на методологията на RBA. При разработването на поэтапния подход, бяха взети предвид четири основни стъпки: а) определяне на обща рамка и обхват, включително определяне

на проблема и идентифициране на сценария; б) подбор на здравните ефекти чрез идентификация и приоритизиране; в) оценка на рисковете и ползите и количествено определяне на въздействието върху здравето; и г) сравнение на сценариите, интерпретация на резултатите и тяхното предаване.

Следвайки този стъпаловиден подход са организирани обучителни дейности, чрез които да се гарантира, че всички участници ще придобият необходимите знания, умения и инструменти, необходими за изпълнение на RBA. В рамките на проекта *RiskBenefit4EU* беше приложен практически казус, отнасящ се до RBA за храни на зърнена основа, които обикновено се консумират в Португалия от малки деца. Този казус е приложен с цел да се оценят рисковете и ползите, свързани с консумацията на зърнени храни и/или зърнени закуски от португалски малки деца, сравнявайки настоящата ситуация по отношение на консумацията на тези продукти (референтен сценарий) с различни алтернативни сценарии, включително заместване на храни. При оценката бяха взети предвид рисковете, произтичащи от афлатоксини, *Bacillus cereus*, натрий и свободни захари, както и ползите от приема на хранителни влакнини. Според заключението на експертите във връзка с тази оценка, преминаването от настоящото потребление към разглежданите алтернативни сценарии би довело до подобряване на здравословния статус на консуматорите. В рамките на този проект бяха извлечени ценни поуки относно важноста на: създаването на мултидисциплинарен екип, сътрудничеството и единомислието; определянето на стратегия за изграждане на капацитет; хармонизиране знанията по RBA чрез разработване на обучителни програми; и създаване на поэтапен подход, който да ръководи процеса на RBA. По време на процеса на изграждане на капацитет, преминаването от концептуални знания към действие беше съществена стъпка за ефективно повишаване на ефективността. Разработената рамка улесни изпълнението на казуса и допринесе за изграждането на споделен и хармонизиран подход и култура на RBA. Предложената стратегия вече може да бъде използвана повторно за обединяване на други екипи по RBA и може да се разглежда като основа за надграждане.

Заключение

Този материал включва общо въведение в RBA на храните, описание на проекта и предприетите действия по разпространение, разработената хармонизирана рамка за RBA и нейното приложение към практическия казус, отнасящ се към въздействието на

храни на зърнена основа, консумирани от португалски деца. Представени са извлечените поуки от *RiskBenefit4EU*, както и предложенията на екипа, изпълнил проекта за последващи дейности за създаване на нови екипи за провеждане на RBA на храни.

Източник: <https://efsa.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.2903/sp.efsa.2019.EN-1768>

Suggested citation: Paula Alvito, Roberto Brazão, Paulo Carmona, Catarina Carvalho, Daniela Correia, Paulo Fernandes, Lea S. Jakobsen, Carla Lopes, Carla Martins, Jeanne-Marie Membré, Sarogini Monteiro, Pedro Nabais, Sofie T. Thomsen, Duarte Torres, Sara M. Pires, Géraldine Boué, Ricardo Assunção. 2019. RiskBenefit4EU –Partnering to strengthen Risk-Benefit Assessment within the EU using a holistic. EFSA supporting publication 2019:EN-1768. 27pp. doi:10.2903/sp.efsa.2019.EN-1768.

Изготвил:

д-р Аксиния Антонова – главен експерт в дирекция „Комуникация на риска, обучение и Контактен център“ при ЦОРХВ

27.01.2020 г.